

розуміти здійснення державою за допомогою механізмів оподаткування певних заходів, спрямованих на поліпшення умов інвестиційної діяльності, зокрема щодо впорядкування обсягів, якості й напрямів інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності, досягнення рівноваги між попитом і пропозицією на інвестиційному ринку» (2, с. 92).

С. М. Чистов зазначає: «Податки є не просто одним із економічних важелів, за допомогою яких держава впливає на ринкову економіку ззовні, реалізуючи функції соціального балансування, забезпечуючи певний перерозподільний мінімум і підтримуючи діяльність суспільних інститутів. Податкова система в сукупності інструментів та регуляторно-владних інститутів є потужним механізмом управління економікою в умовах ринку й забезпечення обраних пріоритетів розвитку. При цьому податкове регулювання інвестиційної діяльності здійснюється за допомогою комплексу спеціальних інструментів. Під такими інструментами необхідно розуміти сукупність податків, зборів та обов'язкових платежів, методів та способів їх застосування, розміри ставок оподаткування, податкову базу, терміни та механізми сплати податків, податкове навантаження на дохід суб'єкта підприємництва, пільги щодо оподаткування, систему державних перевірок реальності сплати податків» (3, с. 61).

Податкове регулювання інвестиційної діяльності здійснюється, зокрема, за рахунок відповідних методів податкового стимулювання економічної діяльності – конкретних прийомів і способів, що використовуються в нормотворчій діяльності при встановленні податкових пільг і інших заходів податкового характеру, спрямованих на надання майнових чи інших економічних пріоритетів окремим категоріям платників податків або зборів.

Список бібліографічних посилань:

1. Дюрядін В. П. Леміш А. М., Податковий механізм фінансового оздоровлення підприємств: теоретичні аспекти. *Економіка Крима*. 2004. № 12. С. 25-28.
2. Крисоватий А. І. Василевська Г.В., Новітня парадигма преференційного оподаткування: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2013. 260 с.
3. Чистов С. М. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2002. 208 с.

Наталія Олександрівна ІВАНЕНКО,

адвокат, начальник юридичного відділу ТОВ «ТД Енергосервіс»

Наталія Марковна НІЛОВА,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2383-8247>

ФІНАНСОВЕ ЗАОХОЧЕННЯ АДВОКАТА АБО ЧИ Є СТИМУЛ ПРАЦЮВАТИ РЕЗУЛЬТАТИВНО

Економічна незалежність адвоката є гарантією незалежності адвоката у його діяльності. Спільнота повинна прагнути до того, щоб адвокати були вільними у можливостях здійснювати свою професійну діяльність. Адвокатам

має бути гарантована фінансова незалежність та заохочення не лише на папері, але й на практиці. Тому питання фінансової винагороди (заохочення) є досить актуальним не лише для адвокатів, а також для їх клієнтів.

Для цього необхідно визначитися з поняттям гонорару та порядку його обчислення, що передбачено статтею 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Законом визначено, що «гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту». Порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час. Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», згідно з яким у новій редакції викладено процесуальні кодекси, серед інших визнано таким, що втратив чинність, і закон «Про граничний розмір компенсації витрат на правничу допомогу у цивільних та адміністративних справах». Разом з тим, для випадків надання правничої допомоги за рахунок держави залишається чинною постанова Кабінету Міністрів України «Про граничні розміри компенсації витрат, пов'язаних з розглядом цивільних, адміністративних та господарських справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави», останні зміни до якої внесено 28.02.2018 року.

До 03.10.2017 року діяв Закон України «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах», який визначав граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу під час розгляду судами цивільних та адміністративних справ. Даним Законом було визначено, що розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних справах, в яких така компенсація виплачується стороні, на користь якої ухвалено судові рішення, іншою стороною, а в адміністративних справах – суб'єктом владних повноважень, не може перевищувати 40 відсотків прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року, за годину участі особи, яка надавала правову допомогу, у судовому засіданні, під час вчинення окремих процесуальних дій поза судовим засіданням та під час ознайомлення з матеріалами справи в суді, що визначається у відповідному судовому рішенні.

Коли вищезазначений Закон припинив свою дію, то це начебто надало можливість адвокатам визначати розмір винагороди за надані ними послуги на їх власний розсуд. Але, звісно, судова практика внесла свої корективи щодо даного питання та отримання адвокатом гонорару, який визначений сторонами в умовах договору, що не завжди відбувається без ускладнень.

Існує відповідна практика визначення суми гонорару адвоката в залежності від результату розгляду відповідної справи в суді, де здійснюється представництво адвокатом. Відповідно до умов договору може бути визначено, що термін оплати по договору настає з моменту фактичного отримання клієнтом коштів на підставі відповідного судового рішення. Звісно, що ця умова має дійсний мотиваційний ефект та адвокат або не береться за безперспективну

справу, або, взявшись за неї, буде докладати максимальні зусилля для перемоги та фактичного отримання грошових коштів при стягненні боргу. Адже у даному випадку діє умова договору про отримання гонорару після фактичного стягнення заборгованості.

У інших випадках адвокати з клієнтами можуть в умовах договору встановлювати фіксовану суми винагороди за надання послуг та окремим пунктом можуть визначати гонорар у випадку досягнення позитивного результату – певну додаткову суму, зазвичай визначаючи її у відсотках від суми, яка є фактично отриманою клієнтом адвоката, тобто визначають додатковий платіж, що заохочує адвоката.

Судова практика має найбільш резонансне судове рішення з цього питання, що є дискусійним і до даного часу. Так, відповідно до постанови Касаційного цивільного суду від 12.06.2018 року по справі № 462/9002/14-ц було встановлено, що причиною спору була передбачена сторонами в договорі про надання юридичних послуг винагорода у розмірі 10 % від суми предмета спору та було заявлено зустрічну позовну заяву щодо визнання недійсним договору про надання юридичних послуг у частині такої винагороди. Касаційний цивільний суд відмовив у стягненні спірної суми за надання юридичних послуг, обґрунтовується це тим, що додаткова винагорода адвокату у разі позитивного рішення у справі, за своїм змістом та правовою природою в розумінні ст.ст. 632, 903 Цивільного кодексу та ст. 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», не є ціною договору (платою за надані послуги), а платою за сам результат (позитивне рішення), досягнення якого відповідно до умов договору не ставиться в залежності від фактичного надання послуг. Проте суддя Василь Крат висловив окрему думку по даній справі, відносно того, що немає ніяких підстав вважати, що саме по собі прийняття судом певного рішення могло б розумітися сторонами договору про надання юридичних послуг як предмет або результат таких послуг. У цьому випадку судове рішення сприймається як оцінка якості послуг, успіху чи неуспіху вжитих стороною дій та як юридичний факт, з яким сторони пов'язують умови виплати винагороди за надані послуги. Під вимогами, яким не повинен суперечити правочин, що містяться в імперативних нормах, але саму норму якій суперечить даний договір не було зазначено.

Цікаво, що раніше Верховним судом України у постанові від 08.04.2014 року по справі № 3-7гс14 було висловлено позицію, що бонусний платіж за обумовлену в договорі про надання юридично-консультаційних послуг роботу підлягав сплаті на підставі оформленого належним чином акта приймання-передачі виконаних робіт за умови не тільки надання юридичних послуг, які підлягали оплаті, а й досягнення економіко-правового ефекту для замовників, що могло бути оплачено як бонус.

Таким чином, на даний час чинне законодавство України не досить чітко регулює питання щодо виплати додаткового гонорару адвокату, який залежить від позитивного результату справи та від мінливої судової практики.

Список бібліографічних посилань:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;

2. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»,

3. Закон України «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільних та адміністративних справах»;

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про граничні розміри компенсації витрат, пов'язаних з розглядом цивільних, адміністративних та господарських справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави»;

5. Постанова Касаційного цивільного суду від 12. 06. 2018 року по справі № 462/9002/14-ц;

6. Постанова Верховного суду України від 08. 04. 2014 року по справі № 3-7гс14.

УДК 343. 9

Віктор Миколайович КИСЕЛЬОВ,

старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА. ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Тіньова економіка – це складне соціально-економічне явище, що є сукупністю неконтрольованих і нерегульованих як протиправних, так і законних, але аморальних економічних відносин між суб'єктами економічної діяльності з приводу отримання прибутку шляхом приховування доходів й ухилення від сплати податків (1).

Однією з основних загроз, яку представляє тіньова економіка для економічної системи України, є спотворення механізмів дії законів та інструментів ринку, що призводить до неефективності стимулювання економіки, стримуючи економічний розвиток країни, а також загострення соціально-економічної кризи в державі, що негативно позначається на її міжнародному іміджі.

Тіньова економіка нерозривно пов'язана з організованою злочинністю і корупцією, що зумовлює взаємозалежність корупційних злочинів з отриманням значної матеріальної вигоди. Глобалізація фінансових систем, розвиток міжнародних банківських мереж, електронних телекомунікаційних систем і мереж здійснення операцій з нерухомістю створили умови для використання фінансових інструментів з метою відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом. Саме тому розроблення ефективних механізмів детінізації сфери господарювання та фінансів, розшуку й повернення до легального обігу незаконно виведених із нього активів, захист об'єктів права власності є пріоритетними напрямками реалізації державної політики у правоохоронній галузі. Україна обрала курс на європейську інтеграцію, проте стратегічно не визначено, якими засобами це може бути здійснено і саме тому вирішення цієї проблеми набуває особливої актуальності.

За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку України рівень тіньової економіки у 2018р. (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, а також тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської